

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תשצג

ערב שבת-קודש

חג-הסוכות

י"ד בתשרי ה'תש"ע

יוצא-לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ד בתשרי ה'תש"ע – כ"א בתשרי ה'תש"ע

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ד בתשרי	הלכות מעשר פרק יג-יד. הלכות מעשר שני ונטע רבעי.. בפרקים אלו. פרק א.	הלי שבת פרק כז	מ"ע קנז. קכח. מל"ח קנב.
ש"ק	ט"ו בתשרי	פרק ב-ד.	פרק כח.	מל"ח קנ. קנא.
א'	ט"ז בתשרי	פרק ה-ז.	פרק כט.	מל"ח קמא. קמב. קמג.
ב'	י"ז בתשרי	פרק ח-י.	פרק ל.	מ"ע קיט.
ג'	י"ח בתשרי	פרק יא. הלכות בכורים.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	הלי עירובין.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קלא. קכה.
ד'	י"ט בתשרי	פרק ג-ה.	פרק ב.	מל"ח קמט [קפאח: קמח]. מ"ע קלב.
ה'	כ' בתשרי	פרק ו-ח.	פרק ג.	מ"ע קלג. קמג. קמד.
ו'	כ"א בתשרי	פרק ט-יא.	פרק ד.	מ"ע פ. פא.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד' לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה							
ו', י"ד בתשרי	4:36	5:23	5:45	6:40	9:31	12:30	1:00	6:24.2	6:49
ש"ק, ט"ו בתשרי	3:37	4:24	4:45	5:40	8:31	11:29	11:59	5:23.0	5:47
א', ט"ז בתשרי	3:37	4:25	4:46	5:41	8:31	11:29	11:59	5:21.7	5:46
ב', י"ז בתשרי	3:38	4:25	4:47	5:42	8:31	11:29	11:59	5:20.4	5:45
ג', י"ח בתשרי	3:39	4:26	4:47	5:42	8:31	11:29	11:59	5:19.2	5:44
ד', י"ט בתשרי	3:40	4:27	4:48	5:43	8:31	11:28	11:58	5:17.9	5:42
ה', כ' בתשרי	3:40	4:27	4:49	5:44	8:32	11:28	11:58	6:16.7	5:41
ו', כ"א בתשרי	3:41	4:28	4:49	5:45	8:32	11:28	11:58	5:15.4	5:40

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור הריים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו ('סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש
חג-הסוכות	4:47	5:58	5:02	6:00	4:53	5:59	5:05	6:01
שמיני-עצרת	4:38	5:50	4:53	5:51	4:44	5:50	4:56	5:52

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

הסוכה המאחדת

הוראה נפלאה מפסק ההלכה בשאלת בני חצר ששכחו לערב בשבת סוכות • בגלל שנאת חנם קבע לו רשות לעצמו ואינו יכול להתאחד עם שאר בני-ישראל • העצה היא המשכת המקיף של סוכה, הכולל את כל ישראל בשווה • לכל החסידים והמקושרים יש מקיף אחד - זהו המקיף של הרבי המאיר על כולם • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

שהיה פוסק שאלות, והיה מתבקש - על ידי ר' חיים בריסקער - לחוות דעתו איך צריך לפסוק בעניין זה.

בין השאלות שהופנו אליו היתה גם שאלה שהגיעה לר' חיים בריסקער בעיצומו של חג הסוכות - ביום טוב שחל בשבת או בשבת חול המועד, ובכל אופן, לאחר כניסת השבת - על דבר אנשי החצר שמשתמשים בסוכה אחת ושכחו לעשות "עירוב-חצירות". כשר' חיים בריסקער הפנה את השאלה לאאמו"ר, נענה אאמו"ר והשיב מיד - שהסוכה עצמה מערבת. ר' חיים בריסקער נהנה מה"המצאה", ואישר שהפסק הוא כדברי אאמו"ר.

ב. ויש לבאר הלימוד וההוראה מעניין זה בעבודת האדם:

תוכנו של עירוב - שכל בני החצר שגובין מהם דבר-מאכל, כגורגרת פת לכל אחד, משתתפים יחדיו בסעודה, ובאופן "שלא יקפיד שום אחד מהם על עירובו אם יאכלנו בחבירו, ואם מקפיד אינו עירוב, כי מה שמו עירוב שמו, שיהיו כולם מעורבים ומרוצים בו, שלא ימחה אחד בחבירו,

א. כאשר אאמו"ר ז"ל . . למד לקבל "סמיכה" לרבנות, החליט - מאיזה טעם שהוא - לנסוע להבחן ולקבל סמיכה אצל כמה וכמה גדולי-ישראל שלא היו מחוגי החסידים ("עולם'שע גדולים"), כמו הגאון רבי חיים מבריסק, והגאון רבי אליהו חיים מיזל מלודז', ועוד הרבה מה"עולם'שע גדולים" בזמן ההוא.

כיוון שעל-פי לבושו היה ניכר על אאמו"ר עובדת היותו חסיד, ומה גם שנודע שהוא ממשפחת בית הרב - הרבה ר' חיים בריסקער לייגעו בבחינה ("ער האָט אים גוט געמאַטערט"), שמא יצליח להשתמש ("זיך אויסדרייען") מלתת לו סמיכת חכמים. וכשנוכח לדעת, בסופו של דבר, שלא יעלה בידו להשתמש מנתינת הסמיכה, הפטיר ואמר: "געוואָלד ר' לויק! אַזאַ גוטע קאַפּ, אין וואָס האָט איר עס אַריינגעלייגט!..." [=חבל נורא ר' לויק! ראש טוב כל-כך, ובמה השקעת אותו...] - כוונתו היתה לכך שאאמו"ר ז"ל השקיע את ראשו בלימוד חסידות וקבלה! (כ"ק אדמו"ר חייך, וחזר עוד הפעם): "אַזאַ גוטע קאַפּ, אין וואָס האָט איר עס אַריינגעלייגט!..."

כדי לקבל סמיכה הוצרך המועמד לקבלת הסמיכה לשהות במחיצתו של ר' חיים בריסקער - בחדר הבית-דין ("בית-דין שטיבל") - בשעה

(1) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 91 ואילך.

אלא שותפות נוחה ועריבה² - שבזה מודגש עניין אהבת-ישראל ואחדות-ישראל.

וכאשר שוכחים לעשות עירוב - הרי זה מורה שנמצאים במעמד ומצב של חסרון בעניין אהבת-ישראל ואחדות-ישראל, וזוהי הסיבה לשכחה על דבר עשיית עירוב, שענינו אחדות-ישראל.

ג. ובהקדמה - שבנוגע לעניין השכחה נתגלה בימינו בחכמת הרפואה, שטבע האדם לדחות מכוח זכרונו דבר שאינו לפי רוחו, עד ששוכח ממנו.

ובאמת אין זה חידוש, אלא סברא ישנה ("אן אַלטע סברא") שהובאה כבר בחסידות (וגם בספרים שלפני זה)³ - כמבואר באגרת הקודש⁴ ש"השגגות הן מהתגברות נפש הבהמית", כלומר, האפשרות לעבור עבירה בשוגג, ששוכח שזהו דבר האסור, היא, בגלל התגברות נפשו הבהמית [כמבואר במקום אחר בתניא⁵ ש"מהותו ועצמותו של הרע הוא בתקפו ובגבורתו... כתולדתו... ואדרבה נתחזק יותר בהמשך הזמן שנשתמש בו הרבה באכילה ושתייה ושאר ענייני עולם הזה", ש"משכיחה" ממנו עניינים אלה שלא כדאי לה (לנפש הבהמית) שיוכזר אודותם.

ובנדון דידן - השכחה (שמצד התגברות נפש הבהמית) היא בנוגע לעניין אהבת-ישראל, כדברי הגמרא⁶ "ראשונים שנתגלה עונם נתגלה קיצם) אחרונים (שלא נתגלה עונם (לא נתגלה קיצם)", "רשעים היו בסתר"⁷, "שהיה להם שנאת חנם בלב, ולפנים כאילו אוהבים כו"⁸,

- ויש לומר הביאור בזה: סיבת הרשעות "בסתר", היא, להיותה "שנאת חנם", כלומר, כיוון שאין לו טעם והסברה על כך ששונא את חברו, כי אם רשעות גרידא ("גלאַט שלעכטס/קייט"), הרי הוא מתבייש להודות בכך, ולכן מסתיר את שנאתו ומעמיד פנים כאילו אוהבו כו' -

אבל, כיוון שהשנאה קיימת (עם היותה בסתר), נעשה כל אחד מהם מציאות בפני עצמו, בעל הבית לעצמו, ואינו רוצה להיות ב"עירוב" ואחדות עם חברו, וכתוצאה מזה שוכח לעשות עירוב.

ד. והנה, כל זה הוא בימות החול, בהיותו במצב של חולין, שאז אין רצונו ב"עירוב" ואחדות עם חבריו, ובמילא, שוכח לעשות עירוב; אבל לאחר זה, בבוא יום השבת, מצב של קדושה - כבר רוצה להיות בעירוב ואחדות עם בני-ישראל בענייני קדושה, תורה ומצוות, אלא שנזכר מדי מאוחר - לא רק בין השמשות, שאז מותר עדיין לעשות עירוב (כיוון ש"לדבר מצוה מותר לעשות בה (בין השמשות) כל דבר שהאיסור בשבת עצמה הוא מדברי-סופרים"⁹), אלא אחרי שכבר קידש היום, שאז אסור לעשות עירוב.

ואז תופס את עצמו ("כאַפט ער זיך") וצועק "געוואַלד געוויי געשריען" ... [=נורא, כאב מר...]. עכשיו כבר רוצה הוא להיות באחדות עם שכניו, אלא, כיוון שבימות החול, בהיותו במצב של חולין ("וואַכעדיק"), לא רצה להיות ב"עירוב" ואחדות עם שכניו, ובמילא שכח לעשות עירוב, לכן, נשאר כל אחד ברשות בפני עצמו, ובמילא, בחג הסוכות, אינם יכולים - לא רק השכנים, אלא גם הוא בעצמו - לטלטל הכלים והמאכלים מהבית אל החצר לתוך הסוכה, כך, שבחג הסוכות נשאר גם הוא רעב!... - לא רק "רעב" ברוחניות, בנוגע לנשמה בלבד, אלא גם בנוגע לנפש הבהמית והגוף, רעב כפשוטו!

וועל דרך המבואר בקונטרס ומעין¹⁰ בפירוש הכתוב¹¹ "והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשרירות לבי אלך למען ספות הרוה את הצמאה לא יאבה ה' סלוח לו וגו'", שיש מי שמדמה לעצמו שכאשר ילך בשרירות לבו (במקום לילך בדרך התורה ומצות) אזי יוכל להמשיך ולמלא תאוותיו בטוב גשמי, אבל, טעות היא בידו, כי, אצל בני-ישראל נמשכת גם ההשפעה הגשמית מצד הקדושה

(2) שו"ע אדה"ז אר"ח טשס"ו ס"ח.

(3) ראה גם הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב סה"י. וש"נ.

(4) סו"ס כח (מלקו"ת להאריז"ל פ' ויקרא).

(5) פרק יג (יה, רע"ב).

(6) יומא ט, ב.

(7) פרש"י שם.

(8) חדא"ג מהרש"א שם.

(9) שו"ע אדה"ז אר"ח טרס"א ס"א.

(10) מאמר ו' פרק ג' ואילך.

(11) נצבים כט, יח"ט.

אחת", ומבואר בזה¹⁶, ש"סוכה" הוא עניין המקיף, ומצד המקיף נמצאים כל בני־ישראל באחדות, "בסוכה אחת", ואינם רוצים שיהיה פירוד ביניהם ח"ו, כשם שאינם רוצים להיות נפרדים מאלקות ח"ו (כפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁷ בשם רבינו הזקן, שיהודי אינו רוצה ואינו יכול להיות ח"ו נפרד מאלקות, ומשום זה אינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד משאר בני־ישראל).

וכיוון שהמקיף דסוכה הוא מקיף כזה שצריכים להמשיכו בפנימיות, בשכל והשגה, טעם ורעות,

דווקא, ואין להם שייכות ללעומת זה שיוכלו לקבל משם אפילו השפעה גשמית.

- כרי שתהיה אפשרות לבחירה חופשית, יכול להיות שלפי שעה יקבל החוטא השפעה גשמית מלעומת־זה, ולא עוד, אלא מפני שהוא הוא (החוטא) הממשיך להם ההשפעה (שממשיך חיות בלעומת זה) לכן נוטל חלק בראש (כמבואר באגרת התשובה¹²), אבל, מצב זה יכול להיות לפי שעה בלבד, וסוף כל סוף בהכרח שתופסק ההשפעה, כיוון שבני־ישראל מקבלים השפעתם מצד הקדושה

להיותה "שנאת חנם", הרי הוא מתבייש להודות בכך, ולכן מסתיר את שנאתו ומעמיד פנים כאילו אוהבו כו'

- כמפורש בקרא¹⁸ "למען ידעו דורותיכם וגו'", וכדרשת חז"ל¹⁹ (בטעם שסוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה) "עד עשרים אמה אדם יודע כו' למעלה מעשרים אמה אין אדם יודע כו'", היינו, שקיים המצוה תלוי בהדיעה²⁰ -

נמשכת אחדותם של ישראל שמצד המקיף ("כל ישראל ראויים לישב בסוכה אחת") ופועלת גם בנוגע לענייני אכילה ושתייה בפועל ממש - שהסוכה מערבת את כל בני החצר להיות נחשבים כאנשי בית אחד, ובמילא יכולים לטלטל מהבית

בלבד, ולולי זאת אינם יכולים לקבל גם השפעה גשמית.

ודוגמתו בנדון דידן - שבגלל שלא רצה ולכן שכח לעשות העירוב, נעשה אצלו חסרון (לא רק בעבודתו הרוחנית בעניין אהבת־ישראל ואחדות־ישראל, אלא) גם בהשפעה גשמית, שאינו יכול לאכול ולשתות, ונשאר רעב, כיוון שללא עירוב, אסור לטלטל המאכל והמשקה מהבית אל החצר שבו נמצאת הסוכה).

ובסופו של דבר - תופס את עצמו - כשעתיד הקב"ה לעשות סוכה מעורו של לויתן¹³ ולהושיב בה את כל בני־ישראל השייכים לתורה ומצות, אזי ימצא את עצמו, ח"ו, מחוץ לסוכה!...

ה. והתיקון לזה - על־ידי הסוכה, שהסוכה עצמה מערבת¹⁴:

אמרו חז"ל¹⁵ "כל ישראל ראויים לישב בסוכה

16 ראה סה"מ תשי"א ע' 58. סה"מ מלוקט ח"א ע' רמט ואילך. ע' שנה. ועוד.

17 אג"ק שלו ח"ד ע' שפד (נעתק ב"היום יום" כה תמוז). שם ע' תקמו (נעתק ב"היום יום" כא סיון). ועוד.

18 אמור כג, מג. וראה סה"מ מלוקט שם ע' שנה ואילך. וש"נ.

19 סוכה ב, א. וש"נ. וראה סה"מ תש"ד ריש ע' 32. תש"ה ע' 43. ועוד.

20 דלא בכקידוש, שאומרים בו "זכר ליציאת מצרים", או מצות תפילין, שנאמר בה (בא יג, ט) "והי' לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך . . . כי ביד חזקה הוציאך ה' מצרים" - רק זכרון, ולא ידיעה (ראה סה"מ תשי"א ע' 46 הערה 1 - נרפס בתו"מ ח"ב ע' 11).

12 פרק ו.

13 ב"ב עה, א.

14 בהביאור דלקמן חסרים כמה פרטים שנאמרו בהתוועדות (המו"ל).

15 סוכה כז, ב.

לסוכה מאכלים ומשקאות גשמיים!

ו. וההוראה מזה בנוגע אלינו:

גם כאשר חסר בעניין העירוב והאחרות, וישנם כאלה שלא הגיעו עדיין לדרגה כזו שינדב את העצים שלהם בשביל קרבנו של הזולת (כמדובר לעיל²¹ בעניין "קרבן העצים"), "מ'הַאֲלֵט נַאֲךְ נִיט דַּעֲרִיבִי", ועל כל פנים לא נמצאים בדרגה כזו בכל עת ובכל שעה, ותלוי הדבר בשינויי הזמנים - צריך לידע ולזכור שבנוגע ל"סוכה", עניין המקיף, כולם שווים, שיש לכולנו מקיף אחד - המקיף של הרבי ("דעם רבינ'ס מקיף")... שמקיף אותנו כמו סוכה שמקיפה את כל מציאות האדם, מהראש ועד הרגלים, וגם הערדליים ("מיט די קאַלאַשן")...

- כידוע הפתגם²² אודות גורל מעלת מצות סוכה, שהיא המצוה היחידה שנכנסים בתוכה לא רק עם כל הגוף אלא גם עם הערדליים, אשר, עם היותם לבוש המגן מפני הרפש, נכנסים גם עימם לתוך הסוכה, כך, שמצות סוכה מקיפה את האדם יחד עם הרפש ("מיט די בלאַטע") שנדבק אליו -

וכיוון שיש לנו את המקיף שהרבי נתן לנו, מקיף

(21) בשיחת כ' מנחם אב שם.

(22) ראה ס' אור ישרים (לר' משה חיים קליינמאַן) ע, ד - בשם הרה"ק ר' משה מקאברין.

שמאחד את כל המקושרים והחסידים - הרי מקיף זה יפעל סוף כל סוף שכל ישראל ישבו (בפנימיות) בסוכה אחת, להיות לאחדים כאחד, "כאיש אחד חברים"²³.

וזו תהיה הכנה והקדמה לביטול אריכות הגלות - שתמורת "שנאת חנם" שהיא סיבת אריכות הגלות ("אחרונים שלא נתגלה עונם לא נתגלה קיצם", כנ"ל ס"ג), תהיה ההנהגה באופן של אהבה גם כשנדמה לו שזוהי אהבת חנם |למה תובעים ממנו - טוען הוא - להניח את עצמו ולחשוב אודות טובתו של יהודי שאינו מכירו ומעולם לא ראהו²⁴ ובודאי שלא עשה לו איזו טובה?! זוהי "אהבת חנם", כיוון שלא יהיה לו מזה שום דבר, שכן, "אהבת חנם" זו תבטל את ה"שנאת חנם" ההיא (סיבת הגלות), ועל-ידי זה תבוא הגאולה השלימה²⁵.

(מהתוועדות כ' מנחם אב ה'תשי"א.

תורת מנחם כרך ג, עמ' 257-262, בלתי מוגה)

(23) ס' שופטים ב, יא. וראה חגיגה כו, א. תניא אגה"ק ס"ו סב.

(24) ראה אג"ק ארמו"ר מוהררי"צ ח"ד ע' קצא (נעתק ב"היום יום" ג אדר א). ח"ה ריש ע' פט (נעתק ב"היום יום" טו כסלו). ועוד.

(25) ראה גם מכתב א' אלול שנה זו (אג"ק ח"ד ריש ע' תמ) - "וכבר מלתי אמורה בהתוועדות כו".

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

ההוספה בשמחה, תזרז את הגאולה

ריקוד בשמחה גדולה שאין למעלה ממנה

חג הסוכות בכללותו קשור עם הגאולה העתידה – כמו שכתוב בהפטרה דיום א' דסוכות אודות הייעודים דלעתיד לבוא: "והיה כל הנותר מכל הגויים הבאים על ירושלים ועלו מידי שנה בשנה להשתחוות למלך ה' צבאות ולחוג את חג הסוכות". ולהעיר גם מדברי הגמרא שלעתיד לבוא ינסה הקב"ה את אומות העולם במצוות סוכה – "מצווה קלה יש לי וסוכה שמה לכו ועשו אותה כו".

והעיקר – שיהיה כן בפועל ממש, ותיכף ומיד, עוד לפני אמירת ההפטרה (שזמנה ביום, ולאחרי תפילת שחרית וקריאת התורה), בהתחלת הזמן ד"שמחת בית השואבה" – מיד לאחרי תפילת ערבית, כדאיתא בגמרא "כשהיינו שמחים בשמחת בית השואבה לא ראינו שינה בעינינו, כיצד שעה ראשונה וכו' לתפילת מנחה, משם לתמיד של בין הערביים, מכאן ואילך לשמחת בית השואבה".

ולכן, יש להתחיל ב"שמחת בית השואבה" תיכף ומיד, ועוד לפני קידוש וסעודת יום טוב, ואחר כך יפסיקו למשך זמן כדי לקדש על היין, יין המשמח, ולאכול סעודת יום טוב בשמחה, ולאחרי זה ימשיכו ב"שמחת בית השואבה" באופן ש"לא טעמנו טעם שינה".

והמעשה הוא העיקר – שלא יישאר בדיבור בלבד, או בספר הנרפס, כי אם "א לעבעדיקער ספר" (על-דרך הפתגם הידוע בנוגע לריקודים דשמחת-תורה שהיהודי נעשה הרגלים דהספר-תורה), ריקוד בשמחה גדולה, ועד לגדולה שאין למעלה ממנה – גאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו.

וכן תהיה לנו – תיכף ומיד ממש, ובמילא, ממשיכים לחגוג "שמחת בית השואבה" בארצנו הקדושה, בירושלים עיר הקודש, בבית-המקדש השלישי ועד לקודש-הקודשים... וכאמור, תיכף ומיד ממש.

(משיחת ליל א' דחג הסוכות ה'תשמ"ט, 'התוועדויות' תשמ"ט, כרך א, עמ' 106 – בלתי מוגה)

המושך השמחה בטיסה לארץ-הקודש

כאשר שמחת בית-השואבה נערכת על-ידי בני-ישראל בכל מקום שהם, בריבוי מקומות, הרי זה ממהר ומזרז עוד יותר את שמחת בית-השואבה דכל בני-ישראל, במקום אחד – בעזרה שבבית-המקדש השלישי. ובפשטות – שמיד לאחרי התחלת חגיגת שמחת בית-השואבה בחוץ-לארץ מקיים הקב"ה את הבטחתו "ואתם תלוקטו לאחד אחד בני-ישראל" (ישעיה כז, יב), ולוקח את כולם "עם ענני שמיא" (דניאל ז, ג) לארצנו הקדושה.

וממשיכים שמחת בית-השואבה במשך הטיסה (פליענדיק) "עם ענני שמיא" ביחד עם עוד יהודים שפוגשים אותם במהלך הטיסה "עם ענני שמיא", ועל-אחת-כמה-וכמה עם היהודים שפוגשים בארצנו הקדושה.

(משיחות לילות חג הסוכות תנש"א, 'התוועדויות' תנש"א, כרך א, עמ' 122)

חג-הסוכות

ושמחת בחגך

בתפילת שמונה-עשרה של שלושה רגלים אומרים "אתה בחרתנו". ביאור הקשר בין בחירת הקב"ה בישראל לבין יום-טוב: בחירת ה' בישראל מחייבת אותם להיות מופת לאומות תבל; הנהגתו של יהודי צריכה להיות מתאימה למי שנמנה עם העם הנבחר. לכן מציינים בחירה זו ביום-טוב, כי ביום כזה, שכשמו כן הוא, "יום טוב" ומבורך, קל יותר לקבל החלטה איתנה להתנהג בהתאם לאחריות האמורה. וכדי שהיהודי לא ייגש למשימה זו כאל דבר קשה ומכביד, אומרת לו התורה "ושמחת בחגך!" - יש לעשות זאת מתוך שמחה רבה ועצומה.

(לקוטי שיחות, כרך יד, עמ' 433)

"ושמחת בחגך והיית אך שמח"

כיצד אפשר לצוות על אדם לשמוח, והלוא השמחה תלויה ברגש הלב, שאין האדם שולט עליו? שאלה דומה לזו נשאלת גם לגבי מצוות אהבת ה', "ואהבת את ה' אלוקיך" - איך אפשר לצוות לאהוב את ה', דבר שהוא תלוי ברגש הלב?! ומשיבים על כך שהציווי הוא להתבונן בדברים המעוררים את האהבה. אף כאן כיוצא בזה: חג-הסוכות (וכן פסח ושבעות) הם זכר ליציאת-מצרים. כל המתבונן בניסי יציאת-מצרים באופן מעמיק עד שהוא "חי" את הגאולה מחדש, מובטח לו כי יבוא לידי שמחה גדולה. ויש להוסיף: שמחה זו היא שמחת הנפש בלבד, שמחה רוחנית. והואיל וגם הגוף צריך לשמוח, בשמחה גשמית, אין די בהתבוננות זו, אלא יש לשמחו בדברים המביאים לו עונג ושמחה - "אין שמחה אלא בבשר ויין".

(משיחת ליל שמחת-תורה תשל"ז)

אושפיזין עילאין

בחג-הסוכות זוכה כל יהודי לארח בסוכתו שבעה אורחים נכבדים: שלושת האבות - אברהם, יצחק ויעקב, משה רבנו, אהרון הכהן, יוסף הצדיק ודוד המלך. אושפיזין קדושים אלה יורדים מגן-עזן הישר אל הסוכה, ובלשון הוזהר: "אושפיזין (אורחים) עילאין שוין מדוריהון עמיה". בטעם הדבר שהאושפיזין מופיעים דווקא בחג-הסוכות (ולא בחג הפסח או בשבעות), יש לומר: בימי החורף קשה יותר לעבוד את ה' מאשר בימי הקיץ. בחורף אין השמש מאירה כלי-כך, ומבואר שהשמש רומזת לשם הוי', המורה על אור וגילוי (כדכתיב "כי שמש ומגן הוי' אלקים" - שם הוי' משול לשמש ושם אלוקים למגן העוטף אותה). לכן באים אלינו האושפיזין בחג-הסוכות, כדי לתת לנו כוח ועידוד בעבודת הבורא, למשך ימי החורף שבפתח.

(משיחת חג-הסוכות תשי"ב. תורת מנחם תשי"ב כרך א [ד], עמ' 33)

משם שואבין רוח־הקודש

למה נקרא שמה בית־השואבה? שמשם שואבין רוח הקודש... יונה בן אמיתי מעולי רגלים היה, ונכנס לשמחת בית־השואבה ושרתה עליו רוח־הקודש (ירושלמי פ"ה ה"א)

מבואר בזוהר הקדוש, שהנשמה, כשהיא יורדת למטה, נקראת "יונה", על שם הכתוב "ולא תונו איש את עמיתו". כלומר: יש להיזהר שבמשך שהיית הנפש בגוף לא תונו בידי הגוף. ואדרבה - על הנפש "להונות" את הגוף ואת גשמיות העולם ולעשות מהם דירה ראויה לה' יתברך. זהו הטעם שרז"ל הזכירו במיוחד את יונה הנביא בהקשר זה של שמחת בית־השואבה. כי ניטוח המים מסמל את התעלות הגשמיות; עלייתם של הדברים התחתונים למעלה. משמחת בית־השואבה שואבים אנו את הכוח 'להונות' את גשמיות העולם ולהעלותה, עד שהגשמיות עצמה תהיה דירה לקב"ה.

(לקוטי־שיחות, כרך ב, עמ' 424, משיחת שמחת בית־השואבה תשט"ז)

אור בית־השואבה

ולא היה חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית־השואבה... תנא: אשה היתה בוררת חיטים לאור של בית־השואבה (סוכה נא,א,נג,א)

המשנה מספרת שהיו אלו "פרחי כהונה" (בחורים, רש"י) שהדליקו את המנורות שהאירו את ירושלים. כתב הרמב"ם: "כל איש שנדבה רוחו לעמוד לפני ה' לשרתו" הוא בכחינת "כהן". וההוראה מדבריו בהקשר הזה - כל מי ש"נדבה רוחו אותו" יש לו להאיר את בתי ישראל באור התורה והמצווה, ועד אשר גם ענייניהם הארציים של ישראל יהיו מוארים באור התורה - "אשה היתה בוררת חיטים לאור של בית־השואבה". וחובה מיוחדת מוטלת על שכמם של הצעירים, "פרחי כהונה".

(לקוטי־שיחות כרך ד, עמ' 1365)

לא טעמנו טעם שינה

כשהיינו שמחים שמחת בית־השואבה לא ראינו שינה בעינינו... איני, והאמר ר' יוחנן שבועה שלא אישן שלושה ימים מלקין אותו וישן לאלתר? אלא הכי קאמר: לא טעמנו טעם שינה, דהונו מנמנמי אכתפא דהדדי (סוכה נג,א)

יתרון האדם - שהוא יצור שכלי - על הבהמה, מתבטא גם בציוור הגוף. באדם - הראש גבוה מהגוף לאות שהשכל שולט על הגוף. לעומת זאת, בבעלי־חיים הראש והגוף באותה גובה, ואין הגוף נתון לשליטת השכל. יתר על כן, בבעלי־חיים ה"שכל" הוא אמצעי בלבד למילוי צורכי הגוף. ואולם גם אצל האדם, בזמן השינה, לא ניכרת מעלת השכל על הגוף, שכן אז ראשו ורגליו בגובה אחד. נמצא כי בשינה משתווה האדם, לכאורה, לבהמה. שינה כזו לא היתה אפשרית בעת שמחת בית־השואבה. איזו שינה היתה אפשרית? רק שינה כזו שבה הראש נשאר למעלה מהגוף - "מנמנמי אכתפא דהדדי", היינו שגם בעת השינה היה ניכר ונרגש שזוהי שנתו של אדם בעל־שכל.

(משיחת שמחת בית־השואבה תשי"ד. תורת מנחם תשי"ד כרך א [1], עמ' 69)

חג הסוכות

מעלת הפשיטות

מבואר בחסידות שערבה רומזת לאיש פשוט, המקיים מצוות באמונה פשוטה. ויש לומר, שזה עומק כוונת רז"ל שאמרו שהערבה רומזת למי שאין בידו לא תורה ולא מצוות. כלומר, גם בו יש תורה ומצוות, אלא שחסרה אצלו מעלת השכל (תורה) ומעלת המידות (מצוות); עבודתו היא מתוך אמונה פשוטה בלבד. מובן אם-כן, שבערבה יש מעלה לגבי שאר הסוגים, כידוע שהפשיטות של איש פשוט חד היא עם פשיטות העצמות.

(לקוטי שיחות כרך כט, עמ' 223)

אותי אתם לוקחים

איתא במדרש: "פרי עץ הדר, זה הקב"ה... כפות תמרים, זה הקב"ה... וענף עץ אבות, זה הקב"ה... וערבי נחל, זה הקב"ה". ויש לפרש, שכל מצווה מחברת את האדם המקיימה עם הקב"ה, מצווה המצווה (מצווה לשון צוותא וחיבור). ולכן "פרי עץ הדר - זה הקב"ה", וכן שאר המינים.

(שיחת חגי הסוכות תשל"א)

לקיחה תמה

ביום הראשון של החג, שבו חיוב נטילת ארבעת המינים הוא מן התורה, עליהם להיות שלמים, ו'חסר' פוסל אותם. היינו שלא הל על כך הכלל 'רובו ככולו'. ללמדך: לא די שרוב העם כשרים, אלא כל עוד אפילו יהודי אחד נשאר ב'חוץ', יש פגם וחסרון בעם כולו, שכן כל ישראל הם קומה אחת.

(שיחת שמחת בית השואבה תשי"ז. תורת מנחם כרך יח, עמ' 52)

לב אחד לאביו שבשמים

לולב - לו לב. יהודי צריך שיהיה לו לב אחד לקב"ה בלבד. כמו שנאמר: "צור לבבי", הקב"ה הוא פנימיות נקודת לבבי, כביכול, ואין לי לב אחר.

(לקוטי תורה דרושים לראש השנה נז, ד)

חיבת הקודש

בשנת תרע"ט, בעת מלחמת העולם הראשונה, לא היו אתרוגים ברוסיה. רק לרבי הרש"ב, שגר אז ברוסטוב, היה אתרוג. חסיד אחד הגיע מקרמנטשוג, בחול המועד, כדי לברך על האתרוג. לאחר שקיים את המצווה, אמר בשמחה ובסיפוק: אה! תודה לא-ל! אמר לו הרבי: ייתן ה' שהשמחה של מצווה תאיר בכל השנה.

(מפי השמועה)

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש, חג הסוכות

ט"ו בתשרי

ערב שבת קודש:

כדאי ונכון שיתחילו הבנות להדליק בפעם הראשונה ביום טוב, שאז יברכו 'שהחינו' גם על התחלת קיום מצוות הדלקת נר שבת ויום טוב¹. הדלקת נרות בזמנה (לא יאוחר מזמן הרשום בלוחות).
אם אפשר, מדליקים את הנרות בסוכה², ולפחות במקום שיראו אותו בעת הקידוש³.

מברכים: 'להדליק נר של שבת ושל יום טוב, ושהחינו'.
מנחה. אומרים 'הודו' ו'פתח אליהו' - כבכל ערב שבת קודש⁴.

ליל שבת קודש:

קבלת שבת. מתחילים "מזמור לדוד", וממשיכים כבכל שבת⁵.

כפיוט "לכה דודי" אומרים "גם בשמחה ובצהלה" ואין אומרים "ברינה"⁶.

הסדר בתפילת ערבית: כגוונא, חצי קדיש, ברכו, ערבית של יום טוב, בהזכרת שבת. ויכולו,

(1) סה"ש תש"נ ח"ב עמ' 481. 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"א עמ' רסא.

(2) לוח כולל-חב"ד, ממטה אפרים סי' תרכ"ה סל"ג. משנ"ב סי' תרל"ט ס"ק ח.

(3) ראה לקוטי שיחות חכ"ב עמ' 283, וש"נ.

(4) לוח כולל-חב"ד, ע"ה.

(5) ספר המנהגים עמ' 26.

ברכת מעין שבע, קדיש שלם. מזמור לדוד, חצי קדיש, ברכו. עלינו, קדיש יתום.

שמחת החג, וגם שמחת בית השואבה, מתחילות מליל ראשון של חג הסוכות. נוהגים לשיר, למחוא כף ולרקוד [לא רק בחול המועד, אלא] גם ביום טוב (ואפילו אם חל בשבת)⁶.

ממצוות שמחת יום טוב, לשתות בכל אחד מימי החג רביעית יין⁷. אך אפשר לצאת ידי חובה בשתיית הרביעית מכוס הקידוש (כשמכוונים לצאת בזה. ואפשר גם בליה)⁸.

פעמים רבות דיבר כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו על המבצע לבקר בבתי-כנסת (ולנסוע בחול המועד לערי-השדה) כדי לשמח בשמחת בית השואבה ושמחת החג בכלל⁹. החל משנת תשמ"א היתה ההוראה לערוך שמחה זו בחול המועד "ברחובה של עיר", וברוב עם הדרת מלך.

סדר הקידוש:

אומרים בלחש: "שלום עליכם", "אשת חיל", "מזמור לדוד", "דא היא סעודתא", "אתקיננו" דשבת, ואחר-כך אומרים בקול: "אתקיננו" (דיום טוב) "יום השישי. ויכולו", "בורא פרי הגפן",

(6) שם, מנהגי חג הסוכות.

(7) שו"ע אדמו"ר סי' תקכ"ט ס"ז (לשתות יין). תו"א מגילת אסתר צט,ג (רביעית).

(8) שיחות קודש תשל"א ח"ב עמ' 87, תוד"ה ידי יין פסחים קח,ב. אמנם, מלבד זאת צריך גם [לקבוע סעודתו] כל הסעודות] על היין" כמ"ש בשו"ע רבינו שם. אבל בזה לא נאמר שיעור. וראה 'התקשרות' גיליון תקל"ט.

(9) נסמנו ב'אוצר' עמ' שכו.

"אשר בחר בנו", "לישב בסוכה", ו"שהחינו"10. קודם שהיה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מברך 'לישב בסוכה', היה מביט בסכך11.

מי שבירך 'שהחינו' בשעת הדלקת הנרות - לא יברכנה עתה. ברכת 'שהחינו' בקידוש שבסוכה, עולה גם על עשייתה ועל מצוות הישיבה בה12, ולכאורה יש לכוון על כך בשעת הברכה, הן המקדש והן השומעים. איש שבירך (בטעות) 'שהחינו' בהדלקת הנרות, אם הדליקן חוץ לסוכה, יכוון לצאת כעת, או יברך בעצמו שוב ברכה זו בקידוש.

ביום טוב דחגגהסוכות טובלים פרוסת המוציא בדבש, אבל על השולחן שמים גם מלח13. המסובים מברכים "לישב בסוכה" אחרי ברכת המוציא (וכן ביום)14.

אף-על-פי שנשים פטורות מן הסוכה, בכל-זאת אינן נמנעות מלאכול בה ולברך 'לישב בסוכה'15.

מדינא, בלילה הראשון של חגגהסוכות חייבים [האנשים] לאכול כזית פת בסוכה. ואפילו ירד גשם, מקדשים בסוכה ומברכים 'לישב בסוכה' ו'שהחינו', אוכלים כזית וגומרים את הסעודה בבית16 (ובשעת ברכת המוציא יש לכוון לגמור הסעודה בבית)17. ואם פסק הגשם אחר-כך, יש לשוב לאכול בסוכה כזית פת (מבלי לברך שנית 'לישב בסוכה') ולברך ברכת-המזון בסוכה. אם כשיורד גשם נראה שהוא ייפסק אחרי שעה או שעתיים, צריך להמתין18.

אמנם מנהגנו שלא לצאת מהסוכה באמצע הסעודה גם כשיורד גשם, וגם כמשך שאר ימי החג. כמצב כזה נכנסים לסוכה, מקדשים ואוכלים בה ומברכים 'לישב

בסוכה', ללא פקפוק, וגם מתוועדים19. וכן נהג הרבי. מברכים 'לישב בסוכה' רק על לחם או מיני מזונות יתר מכביצה20 (כביצה: 54 סמ"ק). ומברכים תחילה 'המוציא' או 'מזונות' ואחר-כך, לפני שטועמים, מברכים 'לישב בסוכה'21.

המהדרים - גם מים אינם שותים מחוץ לסוכה22. אין מנהגנו לישון בסוכה22.

בשולחן-ערוך רבינו הזקן23 נפסק, שהנכנס לסוכת חברו ל"שינה וטיל", מברך 'לישב בסוכה'. והנכנסים לביקור קצר ומסתפקים אם זו קביעות, משתדלים לכבדם במיני מזונות יתר מכביצה).

אין מנשקים את הסוכה בכניסה או ביציאה24.

שחרית: אין נטילת לולב בשבת. שמונה-עשרה של יום-טוב, בהזכרת שבת. אחר חזרת הש"ץ אומרים הלל שלם. לכל הדעות מברכים עליו בתחילה ובסוף, וגם ביחיד (וכן גם בימי חול-המועד ושמחת-תורה).

כופלים "הודו לה'" אחר כל אחד מהשלושה פסוקים: "יאמר נא... כי לעולם חסדו", וגם ביחיד. דהיינו: הש"ץ מקריא: "הודו... " והציבור24 עונה בקול: "הודו", ואומרים בנחת "יאמר נא ישראל..."; הש"ץ מקריא: "יאמר נא ישראל... ", והציבור עונה בקול (והש"ץ עמו בנחת): "הודו... ", ואומרים בנחת "יאמרו נא בית אהרן... "; הש"ץ מקריא: "יאמרו נא בית אהרן... ", והציבור עונה בקול (והש"ץ עמו בנחת): "הודו... ", ואומרים בנחת "יאמרו נא יראי ה'... "; הש"ץ מקריא: "יאמרו נא יראי ה'... ", והציבור עונה בקול (והש"ץ עמו בנחת): "הודו...".

10 ע"פ ספר-המנהגים, עמ' 56 והגש"פ של הרבי.
 11 'אוצר' ס"ע רצט. וי"א שעשה זאת בסיום הברכה, לפני התיבות 'לישב בסוכה' (התקשרות' גיליון תקל"ז עמ' 14).
 12 שו"ע אדמוה"ז סי' תרמ"א ס"א. וראה שלחן המלך שם.
 13 ראה שו"ע אדמוה"ז סי' קצז ס"ח, וכף החיים סי' תקפ"ג ס"ק ד.
 14 כדן השו"ע (אדמוה"ז סי' תרמ"ג ס"גד), כיוון שאין הם אומרים קידוש היום, ואף אינם שותים יין כשיעור קביעות סעודה.
 15 שו"ע אדמוה"ז סי' תרמ"ב ס"ב. 'אוצר' עמ' ש.
 16 שו"ע אדמוה"ז סי' תרל"ט סי"ז-יח.
 17 שו"ע אדמוה"ז סי' קעח ס"א.
 18 עיין בנו"כ השו"ע סי' תרל"ט ס"ה.

כשבת אין מקיפין את הבימה⁶, ו"אין אומרים
'הושענות' כלל"²⁵.

אחר 'הלל' - קדיש תתקבל. שיר-שלי-יום, לדוד ה'
אורי, קדיש יתום.

קריאת התורה. 'אתה הראת'. בפתחת הארון
אין אומרים י"ג מידות ו"ריבונר-של-עולם", אלא
כרגיל: "ברוך שמייה... ישועה ורחמים". מוציאים
שני ספרי-תורה, את הראשון מוליך הש"ץ, וקוראים
בספר הראשון לשבעה עולים (ויקרא כב) "שור או
כשב", מניחים ספר שני על הבימה ואומרים חצי
קדיש. הגבהה וגלילה. קוראים למפטיר בספר
השני (במדבר כט) "ובחמישה-עשר יום". הגבהה
וגלילה. הפטרה דיום א' דסוכות (זכריה יד) "הנה
יום בא לה'", ומזכירים בכרכה אחרונה שבת ויום-
טוב. יקום פורקן, מי שבירך, אשרי. הש"ץ נוטל
את ספר-התורה השני ואומר 'הללו'. חצי קדיש.
מוסף של יום-טוב, בהזכרת שבת.

נשיאת כפיים: לאחר קריאת 'כוהנים'²⁶, הכול
מכסים את פניהם בטלית, וגם את הילדים [והבחורים]
מכניסים תחת הטלית²⁷. גם ידי הכוהנים מכוסות
בטלית²⁸.

הכוהנים מפנים את פניהם לשמאלם, לימנם
ולאמצע, בכל אחת מהמילים: 'יברך', 'וישמך',
'אליך', 'ויחונך', 'אליך', 'לך', 'שלום'²⁹.
כשאומרים תיבת 'יברך' - המתברך ראשו
באמצע. ה' - מיסב ראשו לימינו. וישמך - באמצע.
יאר - לשמאלו. ה' - באמצע. פניו - לימינו. אליך
- באמצע. ויחונך - לשמאלו. ישא - באמצע. ה'
- לימינו. פניו - באמצע. אליך - לשמאלו. וישם
- באמצע. לך - לימינו. שלום - באמצע³⁰.

אין הקהל אומרים "ברוך הוא וברוך שמו"
כשמזכירים הכוהנים את השם, ולא "כן יהי רצון"

וכדומה³¹.

הש"ץ והכוהנים מנגנים בניגון המיוחד של ברכת
הכוהנים³². אין מנגנים בשם ה'.

כשהכוהנים נושאים כפיהם במוסף של יום-טוב
אומר הקהל "ריבוננו של עולם..." - בשעה שהכוהנים
מנגנים דווקא, אבל כשהכוהנים אומרים את התיבות,
צריך לשמוע. כשמנגנים הכוהנים לפני התיבה
"וישם", אומר הקהל "רבונו של עולם... הצדיק".
כשמנגנים לפני תיבת "לך" - "ואם... אלישע".
כשמנגנים לפני תיבת "שלום" - "וכשם... לטובה".
וכשהכוהנים אומרים תיבת "שלום", מסיים הציבור
"ותשמרני ותחנני ותצני"³³.

"אדיר במרום... " אומרים אחר עניית אמנ,
כשעדיין הטלית על הפנים³⁴.

הכוהנים נשאים על הדוכן עד אחר סיום 'קדיש
תתקבל', וכך נהגו אצל הרבי. במקום שיורדים
הכוהנים לפני-כן, יש להימנע מלומר להם אז 'יישר-
כוח'³⁴.

קידוש: "מזמור לדוד", "אתקינו", "ושמרו",
"אם תשיב", "דא היא סעודתא", "זכור", "על כן"
- בלחש. ורק [אתקינו" דיום-טוב], "אלה מועדי",
וברכות "בורא פרי הגפן" ו"לישב בסוכה" אומרים
בקול³⁵. המסובים מברכים "לישב בסוכה" אחרי
ברכת "המוציא"³⁴.

מנחה: וידבר וקטורת. אשרי, ובא לציון.
חצי קדיש. ואני תפילתי. מוציאים ספר-תורה
וקוראים בפרשת 'ברכה'. שמונה-עשרה של יום-
טוב [ב'והשיאנו' - אומרים כנדפס בעבר "שבת"³⁶
(ומועדי) קדשך"]. אין אומרים 'צדקתך'.

31 ספר-המנהגים עמ' 42.

32 שנסדר ע"י ה'מקהלה' של חסידי אדמו"ר האמצעי, ספר
הניגונים ניגון כז.

33 'היום יום', ספר-המנהגים ורשימות' שם.

34 ולברכם רק בהושטת-יד. ראה משנה-ברורה סי' קכח
סי' ק ס. הרבי היה מברך כל כוהן 'ישר-כוח, כוהן'; והכוהנים
נוהגים לענות 'ברוכים תהיו'.

35 ע"פ ספר-המנהגים עמ' 57 הערה 8. וראה הנסמן לעיל
בקידוש הלילה.

36 כן נהוג ללא ספק. וכך מסר הרה"ח ר"ל של' גורנר. והאמור
בספר-המנהגים עמ' 64 סוף הערה 39, כנראה נפלה בו איזו
טה"ד.

25 סידור אדמוה"א.

26 הנהגת הרבי, כפר"ח"ד, גיליון 618, בשם קונטרס 'מלך
ביופי'. בלוח חג השבועות פורטו דיני ומנהגי נשיאת-כפיים.

27 לקוטי-דיבורים ח"א עמ' 58. 'היום יום', טו בתשרי. 'ציצית
הלכה למעשה' פי"ב סכ"ז-כח וש"נ.

28 כדעה הראשונה בשו"ע אדמוה"א סי' קכח סל"ו.

29 שם סעיף נח.

30 'היום יום' ז' בסיוון (ועיי"ש טו תשרי בסופו), 'רשימות'
חוברת קיד עמ' 26.

יום ראשון,

ט"ז בתשרי, א' דחול' המועד³⁷

מוצאי שבת ויום טוב.

ערבית: אתה חוננתנו. יעלה ויבוא.

אם שכח לאומרו - בכל תפילות חול' המועד:
אם נזכר קודם שאמר ה' של סיום הברכה - חוזר
ואומר כסדר. לאחר שאמר ה' - יסיים "למדני
חוקיך", ויתחיל "יעלה ויבוא". נזכר אחר הברכה
קודם מודים - אומרו שם, ובסיומו אינו אומר
"ותחזינה" אלא ממשיך בברכת "מודים אנחנו
לך". אם כבר התחיל 'מודים' - חוזר ל'רצה'.
אם כבר סיים 'יהיו לרצון' השני שבסוף התפילה
- חוזר לראש התפילה, ללא 'ה' שפתי תפתח".
אם נזכר רק בזמן התפילה הבאה - מתפלל שתיים,
והשנייה לתשלומין³⁸.

אין אומרים "ויהי נועם" ו"ואתה קדוש"³⁹.

הבדלה בסוכה. מברכים ברכת "בורא מיני
בשמים" וברכת "בורא מאורי האש". כשמבדיל על
היין מברך, אחר ברכת "המבדיל", "לישב בסוכה"⁴⁰.
"ויתן לך" אומרים בלחש⁴¹.

שמחת-בית-השואבה נעשית בשנים האחרונות
בלילות חול' המועד בכל אתר ואתר בפרסום גדול
וברחובה של עיר, בהשתתפות תזמורת וברוב עם⁴².
כמורכב נעשית שמחה וכו' לנשים בפני-עצמן.

המניחים את הלולב ומיניו במים, מצווה להחליף
בחול' המועד מדי פעם את המים, כדי שיישאר הלולב
לח והדרור⁴³.

מבצע תורה:

מכיוון שחול' המועד אסור במלאכה, וגם אין
בו מצוות "חציו לכם" דיום-טוב, ו"לענגו" דשבת,
לכן נשאר בו על כל אחד ואחד הציווי המלא של
"חייב לעסוק בתורה יומם ולילה ממש" (מלבד
זמני התפילה, ומלבד שמחת יום-טוב [ומבצעיו],
כמובן). ולכן, מכיוון שהקביעות דשנה זו היא
שכל ימי חול' המועד רצופים הם, הרי זו הוראה
על תוקף החיוב של לימוד התורה ביתרון מיוחד
בימים אלה⁴⁴.

נטילת לולב:

אסור לאכול לפני נטילת לולב⁴⁵. והבריאים אינם
טועמים, וגם אינם שותים מאומה לפני-כן⁴⁶.
משכימים ומקדימים לקיים מצוות לולב, ובפרט
לפעם הראשונה⁴⁷.

נטילת לולב בסוכה היא מצווה מן המובהר, ואפילו
קודם התפילה מברכים בסוכה⁴⁷. וגם אם יורדים
גשמים, מצווה מן המובהר להמתין עד שייפסק הגשם

37) לבני חו"ל: ערבית דיו"ט, ותודיענו. הדלקת הנרות: לאחר
צאת-הכוכבים, ומברכים "שליים טוב" ו"שהחיינו". סדר
הקידוש בסוכה, הפעם: יין, קידוש, נר, הבדלה, זמן, לישב
בסוכה. לפני תפילת שחרית קורא כל אחד לעצמו את הפטרת
היום ("ויקהלו" מלכים א' ח). בהוצאת ס"ת בשחרית אומרים
י"ג מדות פ"א, רבש"ע וכו', מוציאים ב' ס"ת וקוראים לה'
עולים 'שור או כשב', חצי קדיש כדאמנול, בספר הב' מפטיר
כדאמנול, הפטרה "ויקהלו אל המלך שלמה", אשרי, יהללו,
מוסף, "ובחמשה עשר", "ומנחתם" (ואין אומרים "וביום
השבת" ו"שמחו"), נשיאת-כפיים וכו', מוצאי יו"ט: אתה
חוננתנו, יעלה ויבוא, הבדלה בסוכה (כנ"ל, בלי "בשמים"
ו"מאורי האש", ואין אומרים "ויתן לך"). שחרית חוה"מ:
הקריאה בתורה, וכן קרבנות היום במוסף - כנדפס בסידורים,
חצי קדיש לאחר 'רביעי'. העברת הסדרה 'ברכה' שנים מקרא
ואחד תרגום - לכאורה (רק) בשבת שהיא ערב שמחת-תורה.
38) ע"פ לוח כולל-חב"ד.

39) לוח כולל-חב"ד. הטעם למניעתו כשיש יו"ט בימי החול
הוא מפני שאין ששת הימים ראויים למלאכה (שו"ע אדמוה"ז
ס' רצה ס"ג), וחוה"מ אינו נחשב 'ימי המעשה' - ראה שע"ת
סו"ס זה בשם הברכ"י, וליקוטי מהרי"ח ח"ג סדר מוצאי יו"ט
(דפוס ראשון, לג ע"ב).

40) 'רשימות' חוברת ד' עמ' 11. וראה 'אוצר' עמ' שח ועמ'
שכד.

41) היום יום בשבת חוה"מ פסח וסוכות. וחבל שנשמט מספר-

כדי ליטלו בסוכה⁴⁸.
 כשנותנים את ארבעת המינים לאחר לברך,
 גם לאחר היום הראשון, נכון לומר בפירוש שהוא
 "במתנה על-מנת להחזיר", "והוא תועלת לנותן
 ולמקבל"⁴⁹.

איטר יד נוטל את הלולב בימינו שהוא שמאל-כל-
 אדם, ואת האתרוג בשמאלו שהוא ימין-כל-אדם⁵⁰.
 שדרת הלולב צריכה להיות מול פני הנוטל⁵¹.
 מהדרים לברך על אתרוג מקלבריה⁵².
 עומד כשפניו למזרח, נוטל את הלולב ביד ימין
 ומברך על הלולב, ומתחיל ברכת שהחיינו - כשהלולב
 בימינו והאתרוג בשמאלו. בסיום הברכה - מחברים
 אותם⁶.
 את הלולב ומיניו מחבר לשליש העליון של
 האתרוג, אשר אווזו באלכסון קצת⁶.

שחרית:

הנענועים: לדרום וצפון - לקרן דרומית מזרחית,
 קרן צפונית מזרחית. למזרח - לאמצע המזרח.
 למעלה - בהבאה מורידים תחילה מעט "המשכה
 בעולם", ואחר-כך מביאים אל החזה. למטה
 - בהבאה מעלים תחילה מעט "העלאת העולם",
 ואחר-כך מביאים אל החזה. למערב (דרך ימין)
 - שתי פעמים הראשונות לקרן מערבית דרומית,
 בפעם השלישית - לאמצע מערב⁶. לכאורה הכיוון
 צ"ל למזרח ומערב העולם, ולא שה"מזרח" הוא
 תמיד לכיוון ירושלים ככתפילה⁵³.
 לכל צד - הולכה והובאה שלוש פעמים. בהבאה

אין מניחים תפילין בכל ימי חול-המועד⁵⁶.
 באמירת הלל אווזים את הלולב (ביד ימין),
 ולנענועים מצרפים אליו גם את האתרוג (ביד
 שמאל)⁶.
 מנענעים את הלולב ומיניו ארבע פעמים בהלל:
 ב"הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו", ב"אנא ה'
 הושיעה-נא", ובכופלו [בין שני הנענועים ב"אנא ה'
 היה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו עושה הפסק כלשהו,
 כגון הנחת האתרוג, הפרדת הרגליים, סידור הטלית
 על כתפיו וכדומה⁵⁷], וב"הודו לה' כי טוב כי לעולם
 חסדו" הראשון⁵⁸ אשר בסוף ההלל. ואם בירך על
 הלולב בבית-הכנסת קודם הלל, אינו מנענע ב"אנא
 ה' הושיעה-נא" אלא פעם אחת²⁵.

סדר הנענועים: "הודו" - לדרום (הכיוון המדויק
 לכל הצדדים - כנ"ל בברכת הלולב), "לה" - אינו

48 לקוטי-שיחות חכ"ב עמ' 125.
 49 ע"פ ספר-המנהגים. ואכן הרבי אמר זאת גם בחול המועד.
 50 שו"ע אדמוה"ז סי' תרנ"א סי"ד.
 51 סידור אדמוה"ז. בספר-המנהגים צויין למג"א שם ס"ק
 ח, שזה כדעת רס"ג, שלטי-הגבורים והשל"ה שהובאו שם.
 וכ"כ במשנת-חסידים מסכת ימי מצווה וסוכה פ"ד מ"ו, דלא
 כתולעת-יעקב (ראה כף-החיים שם ס"ק טו).
 52 ספר המנהגים מנהגי חגי-הסוכות.
 ב'רשימות' (רשימות היומן עמ' קסא. רסג) מספר הרבי שכ"ק
 אדמו"ר מהור"י צ נתן לו (ופעם אחת - בשותפות עם גיסו
 הרמ"מ) גם אתרוג מארץ ישראל, וציוונו לברך בתחילה על
 הקאלאברי, ואח"כ לנענע עוד הפעם גם באתרוג של א"י.
 וראה הרבה פרטים כיו"ב ב'אוצר' עמ' עדר ואילך, אך בספר
 המנהגים לא נזכר מזה מאומה.
 53 ראה בס' 'ארבעת המינים השלם' עמ' תעד, שכן מנהג
 הנהגים ע"פ האר"י בצפת ובטבריה.

54 'אוצר' עמ' רצ.
 55 לקוטי-שיחות ח"ד עמ' 1162. עוד נהג הרבי, שהיה מביאם
 אל מול החזה, ואח"כ בתנועה נוספת היה מביאם ומגיעם אל
 החזה ממש. בכל משך הנענועים עמד במקום אחד כשפניו
 למזרח. לא פנה לכיוון הנענועים אלא בהפניית הידיים וחלק
 הגוף העליון. בכל הנענועים המינים זקופים ובגובה החזה,
 מלבד הנענועים למעלה ולמטה, שבהם המינים זקופים ורק
 הידיים מורמות לגובה הפנים או מושפלות למטה - 'אוצר'
 שם.
 56 פסקי הסידור אות נה (וצ"ע מ"ט מביא רבינו הזקן את
 המניח תפילין בחוה"מ בהל' תפילין שבסידורו, נדפס בשו"ע
 ח"א במהדורה החדשה עמ' תרי"ט). וראה שערי הלכה ומנהג
 או"ח ח"ב סי' קפו.
 57 'אוצר' עמ' שיב.
 58 בספר-המנהגים נסתפק בזה הרבי, אבל ע"פ הגהתו ללוח
 כולל-חב"ד מנענעים ב'הודו' הראשון - שם.

מנענע (אבל מצרף אמירתו לאמירת מילת "הודו"),
 "כי" - לצפון, "טוב" - למזרח, "כי" - למעלה,
 "לעולם" - למטה, "חסדו" - למערב. "אנא"
 - לדרום ולצפון, "ה" - אינו מנענע, "הושיעה"
 - למזרח ולמעלה, "נא" - למטה ולמערב.⁵⁹

הושענות:

מוציאים ספר-תורה אחד, ועומד איתו ליד
 הבימה ומחזיקו.⁶⁰ בעת אמירת ההושענות נשאר
 ארון-הקודש פתוח.⁶¹
 וכמדומה שנהוג להקיף בבית-הכנסת גם
 כשמתפללים ביחד].

באמירת ההושענות היה הרבי מחזיק את ארבעת
 המינים בשתי ידיו, ומצמידם לחזהו.⁶² לפני אמירת
 ה'הושענא' של היום אומרים ההושענא דיום השבת
 - 'למען אמיתך', אבל אין מקיפים אלא באמירת
 הושענא דיום זה ('אכן שתייה').⁶³

אומרים תיבת "הושענא" בראש כל ארבעת
 ה'אותיות' המקדימות (הושענא למענך אלוקינו,
 הושענא למענך בוראנו...), וכן קודם כל 'אות'
 שבסדר אותו היום (הושענא למען אמיתך, הושענא
 למען בריתך... - כך נהג הרבי).⁶⁴ באותיות שאומרן
 החזן בקול רם - שאז מקיפין בהן - אומרים זאת
 לפניו ולאחריהן.⁶⁵

מנהגו שהש"ץ מתחיל לומר בקול רם מאות
 ס' או ע'. מדייקים לעשות היקף אחד שלם סביב
 הבימה, ומסיימים אותו באמירת אות ת.⁶⁶
 ההקפות הן (נגד כיוון השעון) מזרח - צפון
 - מערב - דרום⁶⁷ (מי שהתחיל ממקומו - ישלים
 סיבוב).

מי שאין לו ד' מינים - ייקח מאחר שסיים, ויקיף
 גם הוא. מי שאירע לו אֶבֶל (רח"ל) בחג, אינו מקיף,

וכן אבל על אביו ואמו במשך כל י"ב חודש אינו
 מקיף. ויש לו לכבד בארבעת-המינים שלו אדם אחר
 שאין לו ד' מינים - שיקיף הוא.⁶⁸

את הפסוקים "כי אמרתי..." (ודומיו, שבסוף כל
 הושענא) אומרים רק בהושענא-רבה.⁶⁹

בשנים האחרונות הורה הרבי לנגן "הושיעה את
 עמך..." בניגון הידוע.⁷⁰

את הפסוק "למען דעת..." שבסוף ההושענות,
 אומרים בקול רם כשמכניסים את ספר-התורה
 להיכל.⁷¹

קדיש תתקבל. שיר-שלישום, לדוד ה' אורי,
 קדיש יתום.

קריאת התורה: מוציאים ספר-תורה וקוראים
 בפרשת פינחס לארבעה עולים. על-פי הוראת
 הרבי - נראה שיש לנהוג כמנהג הרווח באה"ק
 לקרוא לכל עולה את פרשת היום (היום - "ביום
 השני" ארבע פעמים, וכן הלאה), ולא כפי שהונהג
 על-פי ההקלטה משיחת י"ז תשרי תשמ"ט ששלוש
 העליות הראשונות הן כמו בחו"ל: כוהן - "וביום
 השני", לוי - "וביום השלישי", ישראל - "וביום
 הרביעי", ורק הרביעי קורא את קרבן היום בלבד
 "וביום השני" (משא"כ בחו"ל מוסיפים לקרוא
 ל'רביעי' גם את 'ביום השלישי', משום ספיקו של
 יום). וכיוצא-בזה בכל ימי חול-המועד.⁷² אולם יש
 רבנים המחזיקים בהנהגה החדשה מתשמ"ט דווקא.⁷³
 על המראד-אתרא בכל קהילה להודיע לכל הציבור
 שלו את הכרעתו עבורם בזה.

חצי קדיש. הגבהה וגלילה. אשרי, ובא לציון,
 יהללו, חצי קדיש, מוסף.

בקרבנות תפילת מוסף אומרים בארץ-הקודש
 "וביום השני" (בלבד), "ומנחתם" (כיוון שאין כאן
 'ספיקא דיומא').

בכל ימי חול-המועד (כמו ביום-טוב), חייבים
 הגברים לשתות בכל יום רביעית יין, לקיים מצות
 שמחת-יום-טוב.⁷⁴

64 רמ"א שם ס"ב, א"ר שם. ספר-המנהגים.

65 'אוצר' עמ' שיו.

66 ההתכתבות בין הגר"ב נאה ז"ל לבין הרבי בנדון נדפסה
 לראשונה במלואה ב'פרדס חב"ד' גיליון 16.

67 דיון בנושא התקיים ב'התקשרות' גיליונות תר"מ-תרמ"ג,
 וראה גם בגיליון תרנ"א.

59 ע"פ המג"א סי' תרנ"א ס"ק ט, ומנהגי הארז"ל. ואגב,
 צ"ע איך מקיימים כראוי אמירה וענייה דש"ץ וקהל ב'הודו'
 וב'אנא', כשלמעשה כל אחד אומר ומנענע בקצב שלו.
 60 בלוח כולל-חב"ד כתוב שאם כולם יש לולבים, יניחו את
 ספר-התורה על הבימה. ולכאורה אי"ז כבוד לס"ת.
 61 'אוצר' עמ' שיד.
 62 שם עמ' שטו. צ"ב אם תמיד החזיקו עבורו סידור, וכמדומה
 שלפעמים אמר את ההושענות בע"פ.
 63 מג"א סי' תר"ס.

יום שני

י"ז בתשרי, ב' דחול-המועד

היום, וכן בימים הבאים, אין מברכים עוד 'שהחיינו' על הלולב (אלא מי שלא בירך עדיין על הלולב בשנה זו).

הושענות: "אום אני חומה".

קריאת התורה: קוראים לארבעה עולים. למנהג אה"ק: לכולם "וביום השלישי". לשיטה השנייה: כהן "וביום השלישי", לוי "וביום הרביעי", ישראל "וביום חמישי", רביעי "וביום השלישי".

במוסף - "וביום השלישי".

במשך ימי חול-המועד מחליפים ההדסים והערבות, כולם או חלק מהם, אבל אין לוקחים בכל יום ערבה חדשה וכו'.

יום שלישי

ח"י בתשרי, ג' דחול-המועד

הושענות: "אדון המושיע".

קריאת התורה: קוראים לארבעה עולים. למנהג אה"ק: לכולם "וביום הרביעי". לשיטה השנייה: כהן "וביום הרביעי", לוי "וביום החמישי", ישראל "וביום השישי", רביעי "וביום הרביעי".

מוסף - "וביום הרביעי".

יום רביעי

י"ט בתשרי, ד' דחול-המועד

הושענות: "אדם ובהמה".

קריאת התורה: קוראים לארבעה עולים. למנהג אה"ק: לכולם "וביום החמישי". לשיטה השנייה: כהן "וביום החמישי", לוי "וביום השישי", ישראל "וביום השביעי", רביעי "וביום החמישי".

במוסף - "וביום החמישי".

יום חמישי

כ' בתשרי, ה' דחול-המועד

הושענות: "אדמה מארד".

דבר ביקור בקברי צדיקים בחול-המועד - נית להתפלל שם על הצריכים לישועה, אף ש"הנפשות עולות למעלה ואינן מושגות"⁶⁸.

מבצע לולב:

הרבי הנהיג, אשר בימי חג הסוכות יוצאים עם הד' מינים לרחוב וכיוצא בזה, מקומות שם נמצאים בני ובנות ישראל לזכותם במצווה זו.⁶⁹ גם במבצע לולב משתדלים שיטלוהו בסוכה. וכן לכבדם במיני-מזונות, ולברך עמהם "לישב בסוכה"⁶⁹.

ידועה הנהגת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, אשר הד' מינים שהוא מברך עליהם הוא מוסרם כדי שהקהל יוכל לברך עליהם. "מסופר על אחד הרה"צ (כמדומה מפולין) שהתנהג כן בקביעות, וכששאלוהו והרי על-ידי המשמוש נוגעים בהעניין דהדר, ענה, שאין לך הדר מזה שכמה וכמה מבני-ישראל יקיימו בו מצווה נעלית זו"⁷⁰.

במשך ימי חול-המועד, יש לנסוע מחוץ לעיר לעורר יהודים בענייני תורה ומצוות, כולל הפצת המעיינות, ולדאוג לכך שיהיו גם שם ארבע מינים כשרים, כולל הוספה במניין ההדסים, לפחות עוד ג' הדסים; ומה טוב - לצרף לנסיעה גם את האשת חבר', וכמו כן את הילדים, לחנכם גם בענייני הפצת המעיינות!⁷¹

68 ראה בס' חוה"מ כהלכתו, בסוף ההוספות, להיתר. וכ"כ ב'דרכי חיים ושלום' אות תשפ"ג. אף שבווהר ח"ב קמב,א ובשער רוה"ק הקדמה לח דף מב,א איתא שאו נפשותיהם עולות למעלה ואינן מושגות (וזה נזכר בהוראת הרבי שבס' 'ימי בראשית' עמ' 131, ובס' 'ימי מלך' ח"ג עמ' 1130). ובס' 'אבן השוהם', שו"ע מכתבי הארז"ל, חלק קברי צדיקים פ"א, 'פיתוחי חותם' אות לו, ביאר שאעפ"כ יש מעלה בתפילה מפני קדושת המקום, שלכן כ' בשער הגלגולים' דף מט,א שהארז"ל הלך בחוהמ"פ למערת רבי נאי. וראה נטעי-גבריאל הל' אבילות ח"ב פרק פג הערות ג,ה.

69 ממכתב המזכירות. אף שגם בלא אכילה אין חשש בברכת 'לישב בסוכה', מפני עצם הביקור בסוכת חבירו (כנסמן לעיל הערה 23) ובפרט שנטילת הלולב כשלעצמה עושה קביעות (כנ"ל בלקוטי-שיחות שבהערה 46) - אולי הכוונה בזה, להרגילים שמברכים זאת כשאוכלים מזונות או פת, כי למעשה קשה לדאוג שיאכלו שם "כביצה ועוד".

70 אג"ק חט"ז עמ' לח. וראה 'אוצר' עמ' רצו ואילך.

71 'התועודות' תשנ"ב ח"א עמ' 76, שיחות קודש תשנ"ב

ח"א עמ' 97.

קריאת התורה: קוראים לארבעה עולים. למנהג אה"ק: לכולם "וביום השישי". לשיטה השנייה: כהן "וביום החמישי", לוי "וביום השישי", ישראל "וביום השביעי", רביעי "וביום השישי".
במוסף - "וביום השישי".

יום שישי

כ"א בתשרי, הושענא-רבה

יש להתוועד גם בלילה זה⁷². מלבד זאת, יש להוסיף ביותר בשמחת בית השואבה, בריקוד ובכלי-זמר, יותר מבכל לילי החג. ואף שהזמן מועט בכמות, יש לנצל לשם כך כל רגע פנוי, ואף להשלים בו את כל מה שהחסירו בזה במשך החג, באופן ש"מועט מחזיק את המרובה"⁷³. פעם אחת⁷⁴ הורה בנוגע לפועל, לצרף גם משבעים אומות הנמצאים, בהשגחה פרטית, בקירבת מקום, שגם הם יראו (וישתתפו) בשמחה זו, באופן ד"אתה על במותימו תדרוך", עיי"ש.

נשארים ערים כל הלילה. כל אחד קורא לעצמו (ולא בציבור) את כל חומש 'דברים' לפני חצות. גם את פרשת 'ברכה' אומרים הלילה רק פעם אחת⁷⁵. מה טוב ומה נעים, שביום זה, שעניינו מיתוק הגבורות, יוסיף כל אחד ואחד בנתינת הצדקה יותר מהשיעור הרגיל⁷⁶.

זמן חצות הלילה בתל-אביב: 11:28.

אחר חצות אומרים (בציבור) בחגירת אבנט את כל התהילים, ואין מאריכים באמירתו⁷⁷.

באמירת קדיש נוהגים כמו בשבת מברכים⁷⁸. לאחר כל ספר מהתהילים אומרים את ה"יהי רצון" של הושענא-רבה ואת ה"יהי רצון" שלאחר צאת הלכנה, בנוסף ל"יהי רצון" של יום-טוב⁷⁹.

מנהג ישן, שהגבאים מחלקים מקופת הציבור תפוח מתוק לכל אלה שאמרו תהילים בליל הושענא-רבה, בין ספר לספר וכיוצא בזה. אכילתו היתה מיד בסוכה, כשאמרו תהילים בסוכה. כיום, כשאין אומרים את התהילים בסוכה והכול מהדרים שלא לאכול מאומה מחוץ לסוכה, אוכלים את התפוח בסוכת בית-הכנסת או אחר-כך בסוכה הפרטית, לאחר שמתבילים אותו בדבש, על דרך המנהג בראש-השנה⁸⁰.

אחרי גמר אמירת התהילים, ניעורים כל הלילה (עלות השחר בתל-אביב: 3:41) ועוסקים בלימוד התורה, איש איש במה שבחור⁸¹.

חשוב לדעת, שבכמה מקומות בשיחותיו מיום זה, נוקט הרבי בפשטות שנוהגים גם אצלנו לומר גם את פרקי הזוהר המובאים בספר 'תיקון ליל הושענא-

78 לדברי הרה"ח ר"ל שי' גרונר ('הערות וביאורים - אהלי תורה' גיליון תתמה ס"ע 76), הרבי אמר קדיש אחרי כל ספר וספר בליל הו"ר, הן בשנת תשכ"ה והן בשנת תשמ"ט (דלא כסברת ה'אוצר' עמ' שלב). רק בשנת תשי"א לא אמר כלל (ימי בראשית עמ' 269).

79 בספר-המנהגים, מסה"ש תש"ח עמ' 171, ההוראה היא לומר אחר כל ספר את היהירצון של הו"ר והיהירצון שלאחר צאת הלכנה, אבל לא את היהירצון של יו"ט. אבל בהתוועדות ליל הו"ר תש"נ (התוועדות ח"א עמ' 193 הערה 33, מהקלטה) מדובר על היהירצון שלאחר אמירת תהילים, שבו אומרים "כאילו אמרם דוד מלך ישראל בעצמו" - "כולל גם (ואדרבה - במיוחד) בהושענא רבה".

העירונו, שביהי רצון לליל הושענא רבה', אחר ספר רביעי, נדפס: "ותחתמנו בספר ישרים ותמימים", ואחר ספר חמישי "בספר צדיקים". ואחר ספר שלישי "בספר מזונות ופרנסה טובה". אבל באגרות קודש (חלק ב עמוד קעז. אגרת רנד), הובא בהוספות ללקוטי שיחות (חלק כט ע' 408), איתא שצריך לומר במקום זה "בספר זכויות", "בספר סליחה ומחילה", "בספר פרנסה וכלכלה". ולפלא שעד עתה לא נתעוררו בזה.

80 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"ב סי' רעו, מהתוועדות תשמ"ה ח"א עמ' 346. וראה 'אוצר' עמ' שלג. כמובן, כשאוכלים זאת שלא בתוך הסעודה יש ליטול ידיים תחילה ללא ברכה (ולא מהני אחייה במזלג וכד' כיוון שאין דרכו בכך), כמבואר בשו"ע אדה"ז סי' קנח ס"ג, ובסידורו סוף סדר נ"ט' לסעודה.

81 'תקנות' כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ לתלמידי ישיבות תומכי תמימים, 'אוצר' עמ' שלד.

72 ראה גם שיחת שמחת בית-השואבה תשי"ח, תורת-מנחם חכ"א עמ' 83.

73 'התוועדות' תשמ"ג ח"א עמ' 247. תשמ"ח ח"א עמ' 285. ועוד.

74 'התוועדות' תשמ"ז ח"א עמ' 325.

75 מלשון ספר-המנהגים עמ' 20 משמע, שבליל הושענא-רבה אין ההגבלה דלימוד מקרא בלילה, וכמו בעשיות. והאמור שם "והו"ר - גופא - לאחר חצות" כוונתו שאמירת תהילים של יום זה (שהיא הנושא הנדון בקטע זה) מתחילה רק לאחר חצות. ועצ"ע.

76 התוועדות תשמ"ח ח"א עמ' 294.

77 ראה התוועדות תשמ"ג ח"א עמ' 418. [לאידך, י"א שפעם אירע שמהירו מאוד, ואז הרבי המשיך בקצב שלו, וסיים בחדרו].

לפני הלל מסירים את שתי הכריכות שעל הלולב עצמו, ונשארות רק שלוש הכריכות המאגדות את הלולב, ההדסים והערבות ביחד⁸⁶, כי בהושענא רבה צריך להרבות בכיסוס עלי הלולב ובשמחה⁸⁹.

הושענות:

מוציאים את כל ספריי התורה שבהיכל⁸⁶, ועומדים עמם ליד הבימה. אומרים את ז' ההושענות (ולאחר גמר כל הקפה אומרים בקול את הפסוקים שלאחר כל הושענא, פסוקים המיוחדים להושענא-רבה) ומקיפים את הבימה שבע פעמים, בארבעת המינים⁹⁰ בלבד⁹¹. גם היום מתחילים להקיף את הבימה בכל פעם באות ס' או ע⁹². לאחר-מכן, אומרים "אני והו... כהושעת... אני והו הושיעה נא" (בהשמטת הקטע האחרון, שייאמר בסוף ההושענות דהיום). ומתחילים "תתננו לשם..." עד סיום פיוטי ההושענות²⁵.

אכמדרומה שנוהגים לומר כל 'כותרת' שבין הפיוטים, בקול, הש"ץ ואח"כ הקהל]. יש לפסוק כך: "ואוצרך - הטוב לנו - תפתח"⁹³. "קול מבשר..." - אומר הש"ץ ג' פעמים, ואחר-כך הקהל ג' פעמים.

בסיומם, מכניסים את ספריי התורה להיכל, מניחים את ארבעת המינים מהיד, ואומרים 'קדיש' תתקבל'. לאחר מכן, לוקחים חמישה בדי ערבה וחובטים בקרקע חמש פעמים [הרבי היה מפריד את הערבות זו מזו קודם החבטה, וחובט קלות. הרבי עמד בהלל ובחביטת ההושענות על הרצפה ממש], מניחים את ה'הושענא' הצידה, ואחר-כך אומרים את ה'יהי רצון'⁹⁴.

גם נשים וקטנים נוהגים בחביטת הערבה.

89 לקוטי שיחות ח"ד עמ' 1368.

90 הגהת הרבי ללוח כולל-חב"ד, 'אוצר' עמ' שלח.

91 ללא ה'הושענות' - שער הכולל פ"ח ס"ט, ממשמעות האמור בסידור רבינו שלוקחים את הערבות רק לאחר סיום אמירת ה'הושענות'.

92 'אוצר' עמ' שלט.

93 סה"מ תרפ"ז ס"ע כא, לקוטי דיבורים ח"א דף נט,א.

94 ע"פ סידור אדמו"ר ו'אוצר' עמ' שלט-שמ (ולא כמש"כ שהרבי עמד על הבימה).

רבה⁸².

בסוף הלילה היה כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע הולך לטבול במקווה, וגם חסידים נהגו כך⁸³.

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע היה מכין (קושר) את ההושענות עבור כל בני הבית [מכינים גם עבור נשים וקטנים⁸⁴. לקטנים שבעריסה - יש נוהגין גם לחבוט עבורם].

קושרים אותן עלידי עלים של לולב⁸⁵.

גם מי שהיה ער כל הלילה ולא ישן חצי שעה - מברך בבוקר את כל ברכות השחר. מי שבוודאי ישן שיעור זה, רחץ פניו ולבש בגדיו (ונעל נעלי-עור) - מברך כל ברכות השחר מחצות הלילה ואילך⁸⁶, חוץ מ'הנותן לשכווי' למי שלא שמע קול תרנגול, שחייב להמתין לעלות השחר [עדיף לצאת לצרכיו תחילה, אבל גם אם לא יצא יברך 'אשר יצר']!

שחרית:

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב היה מחליף את ההדסים והערבות (במשך) חול-המועד סוכות, וכיוון כך, שלנטילת לולב בהושענא-רבה יהיו הערבות וההדסים חדשים⁸⁷, אבל אין זו הוראה לרבים. בהושענא-רבה אין לובשים 'קיטל', ובתפילה עצמה (וכן בהוצאת ספריי התורה וכו') אין מוסיפים על נוסח תפילת חול-המועד⁸⁸.

82 'התוודעויות' תשמ"ג ח"א עמ' 247. תשמ"ו ח"א עמ' 408, תשמ"ח ח"א ס"ע 291, ועוד

83 'אוצר' עמ' שלג, אדמו"ר מהורש"ב - משיחות תש"ח הנ"ל. ושם, שהטבילה שייכת להור' (אולי - ע"ד ליל שבועות. וראה גם 'אוצר' ניסן-סיון ריש עמ' רטו בקשר לליל שש"פ) ולא לתפילת שחרית.

84 שם עמ' שלד-ו.

85 שם עמ' שלד.

86 ראה פרטי החיוב בקצה"ש ה, בדה"ש טו. באג"ק כרך חי, עמ' רעח איתא שיעקר הזמן משתחייב בהן, ואחר-כך הוא רק תשלומין. וכל-שכן לעניין ברכות התורה, עיי"ש. לעניין הנהוג בכלל וגם ע"י הרבי שלא להפסיק מהלימוד אף לאחר שעלה השחר בוודאות, דלא כאמור בלוח כולל-חב"ד, ראה בלוח חג השבועות. שם נתבאר וצוינו כ"כ פרטים בעניין ברכות השחר למי שניער בליה בכלל.

87 סה"ש תש"ד עמ' 14.

88 'אוצר' ס"ע שלו.

טובלים פרוסת המוציא בדבש, אבל על השולחן שמים גם מלח⁹⁸.

מנהג ישראל לאכול היום "קרעפכין" (כיסני-בצק ממולאים בבשר)⁹⁹.

בארץ-ישראל מעבירים היום את הסדרה (פרשת השבוע - 'ברכה'), שנים מקרא ואחד תרגום, כולל ההפטרה.

בארץ-ישראל נכנסים לסוכה לפנות ערב (ואוכלים או שותים דברי-מה) כדי 'להיפרד' ממנה, אבל אין אומרים "יהי רצון"¹⁰⁰.

הדלקת הנרות: ברכת 'להדליק נר של שבת ושל יום-טוב' ו'שהחינו'.

במנחה של הושענא-רבה אומרים בפעם האחרונה 'לדוד ה' אורי'.

הרבי לא היה זורק את ה'הושענות' החבוטות על ארון-הקודש; לעיתים הניחן על כסאו, לעתים השאירן על הקרקע ולעיתים הכניסן לסידורו ולקחן עימו⁹⁵.

אחר-כך מוציאים ספר תורה, וקוראים לארבעה עולים. למנהג אה"ק: לכולם "וביום השביעי". לשיטה השנייה: כהן "וביום החמישי", לוי "וביום השישי", ישראל "וביום השביעי", רביעי "וביום השביעי".

קרבן היום במוסף - "ביום השביעי".

בספר-המנהגים (משיחות תש"ח) איתא: "אין מנהגנו לאחל איש לחברו בהושענא-רבה "גמר חתימה טבא", "פתקא טבא" וכיוצא בזה" (אולי - כדי שלא לשנות מהנהגת שאר ימי חול-המועד).

אבל בשנים האחרונות הזכיר זאת הרבי ואף אמר זאת כאיחול פעמים רבות בהתוועדויות יום זה⁹⁶, ולכן גם אנ"ש אומרים זאת.

[מנהג ישראל לערוך היום 'סעודת-יום-טוב'⁹⁷ לפני חצות היום - אם כי מדינא מותר עד 'מנחה קטנה'].

98 נסמן בלוח ר"ה ועיו"כ.

99 נזכר בהערות הרבי בספר-המנהגים ס"ע 58 (וכיוון שאינו מנהג חב"ד, אף שנוהגין בו גם אצלנו, לא נזכר בספר-המנהגים במקומו, משא"כ בעיו"כ שנוכר במאמר אדמוה"ז כמובא שם - יש לו גם ענין חב"די עצמאי).

95 'אוצר' עמ' שמ.

96 'התוועדויות' תשמ"ו ח"א עמ' 309, 'התוועדויות' תנש"א ח"א עמ' 163 (המקור האחרון - כאיחול).
97 ערוך-השולחן תרס"ד סי"ג (ויש לברר מנהגנו בזה).

לזכות
אנשי החסד הדגולים
הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש